

5358

Z CIMELIA

5358

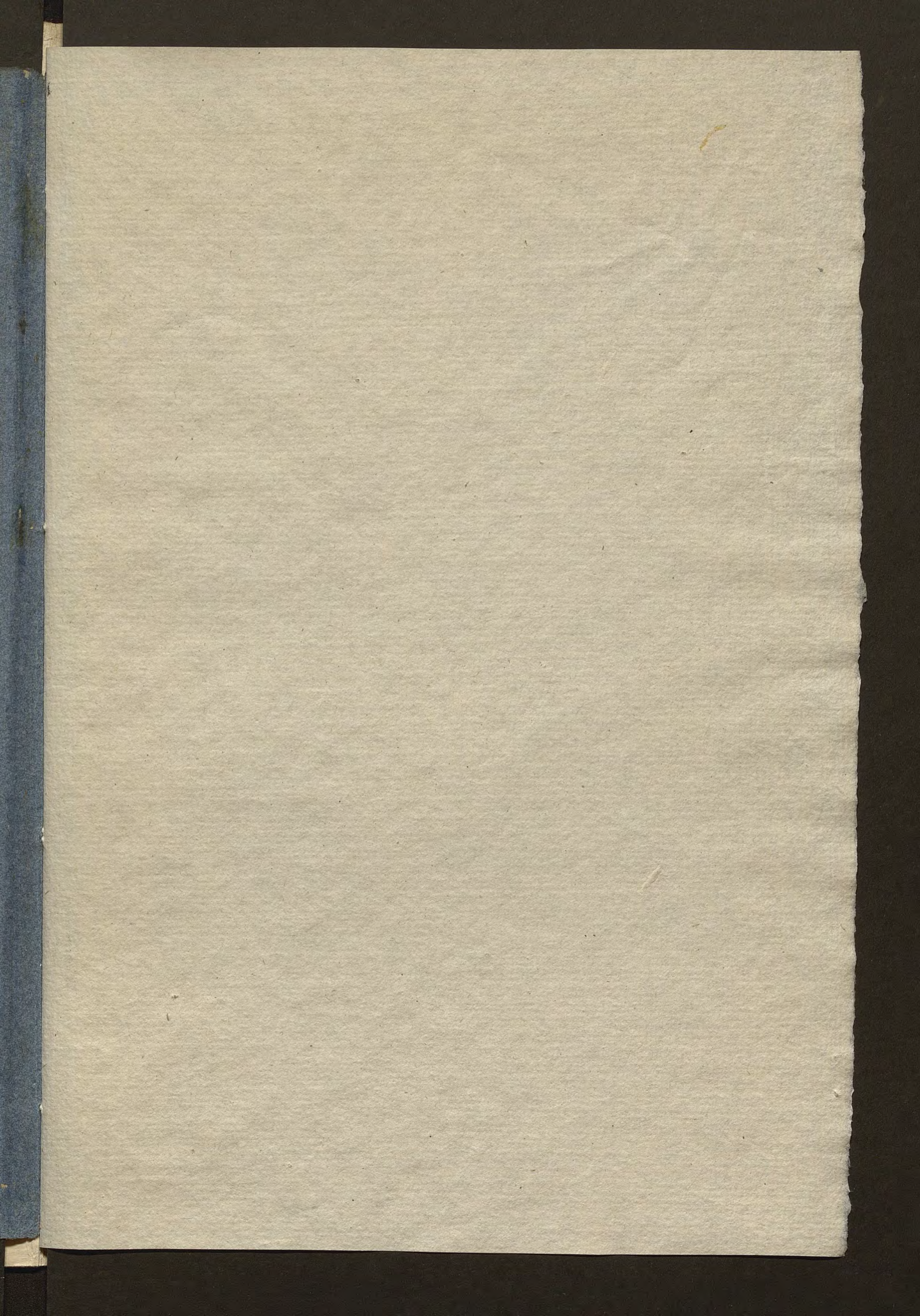
Historia Poloniae
Sigismundus I.

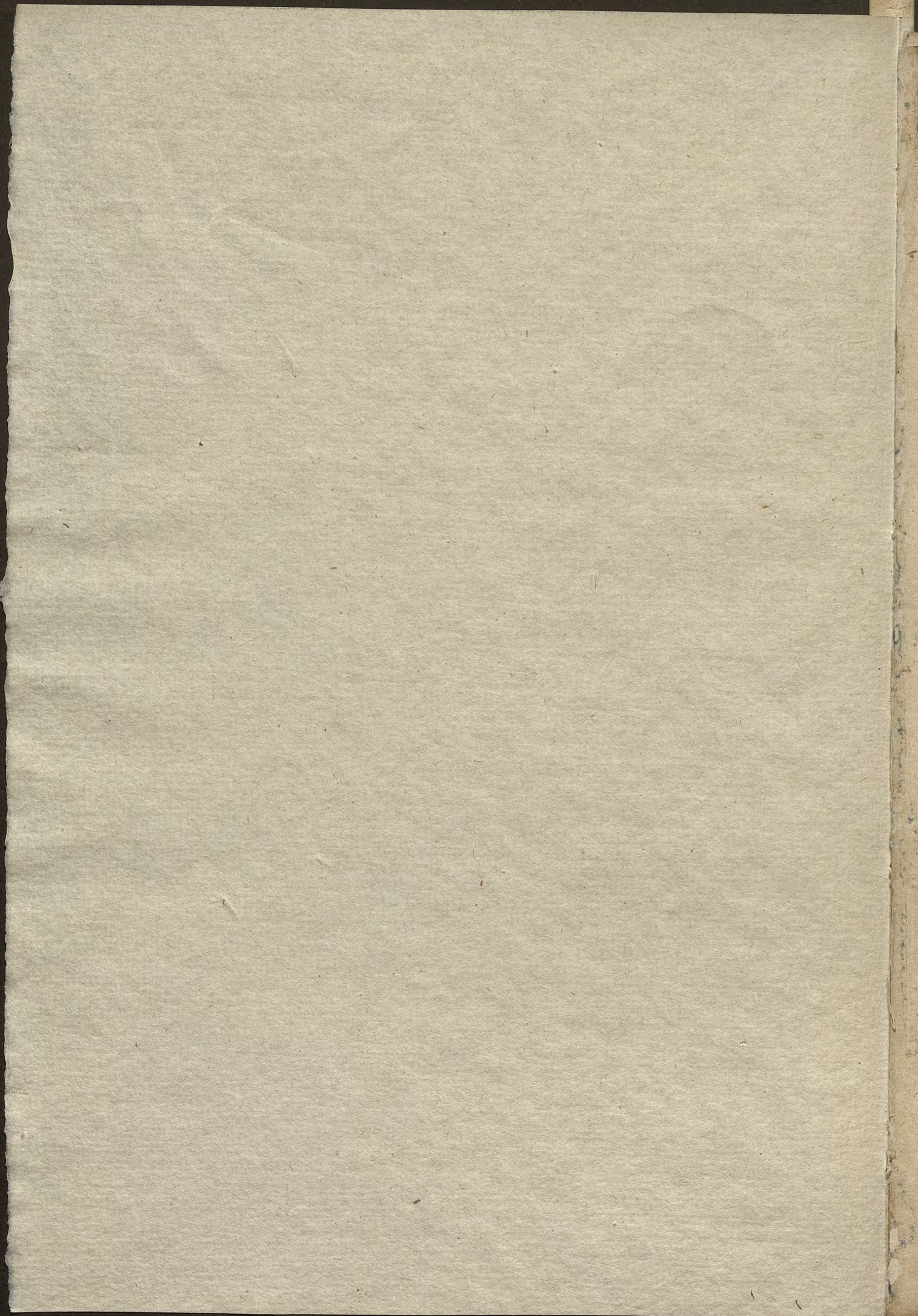
Vitellii Erasmi: Orationes habitae
per eum in facto generalis expedi-
tionis contra turchos, etc.

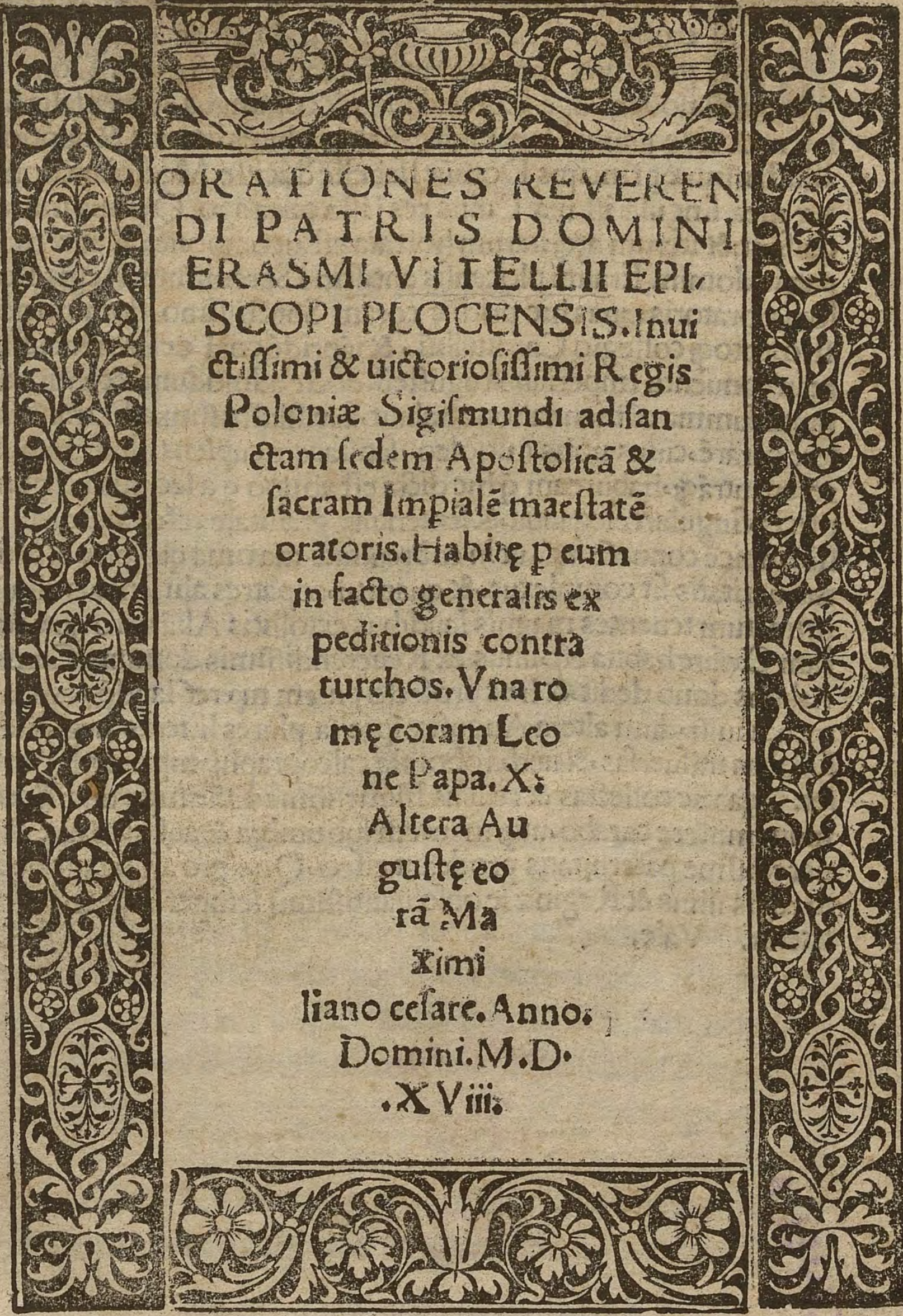
Impri. Romae per Jacobum Ma-
rochium. A. D. 1519.

Hist 3702

5358

ORATIONES REVEREN
DI PATRIS DOMINI
ERASMI VITELLII EPI
SCOPI PLOCENSIS. Inui
ctissimi & uictoriosissimi Regis
Poloniae Sigismundi ad san
ctam sedem Apostolicam &
sacram Imperialē maiestatem
oratoris. Habite p̄ eum
in facto generalis ex
peditionis contra
turchos. Vna ro
me coram Leo
ne Papa. X.
Altera Au
gustę eo
rā Ma
ximi
liano cesare. Anno
Domini. M. D.
.XVIII.

Illustrissimo & Reuerendissimo Domino Aloyfio sacrosancte Roma. ecclesie Cardinali de Aragonia dignissimo Iheronimus Guidanus sanctissimi Domini nostri. Pape Cubicularius & continuus comensalis Salutem & obsequium Habui hisce diebus plures litteras & nuntios Illustrissimae principis Dominae Isabelle ducisse Mediolani dominae meae singularissimae Cuius res in ista curia ago. Quibus me requisuit: & iterum atque iterum hortata est. ut orationes Reuerendissimi patris domini Erasmi plocensis antistitis Serenissimi Regis Poloniae oratoris. quas hic pridie coram Sanctissimo domino nostro. totoque collegio Cardinalium. & iapride coram caesarea maiestate in conuentu Imperiali Augusteum. docte admodum. & cum omnium summa commendatione habuit. suae Illustrissimae. D. transmittere curare. cuius uotis (ut soleo) satisfacere cupiens. dum perquirerem utraque. habui eam quae hic dicta est ab uno qui a secretis est pontificis. singulari elegantia. & sententiarum grauitate refertam. quae ita sibi inuicem connectunt. ut in ea breuitate maxima quaeque & intima ueritatis sit complexus. & quam tu. ac patres alii senatus illius primatum tenentes magnis laudibus extollitis. Aliam uero quae coram Caesare habita est. unus ex Reuerendissimis dominis Cardinalibus dono dedit. & haec profecto parem meretur laudem. ambas incudi iustitiam. dum altera Augustae impressa plures litteras neglectas syllabas trasuersas. & uerba obmissa calcographi imperitia habuisset. Quas sic collectas & reuistas Illustrissime Dne meae duci quae primum mittere curabo. utque in lucem sub umbra & auspicio tuae Reuerendissime paternitatis prodeant. effeci. Quae pro affinitatis debito regis illius & Reginae se obseruantissimum semper ingenue profiteretur. Vale.

BIBLIOTECA VATICANA

1560

Cim. Qu. 5358

ORATIO ROMÆ HABITA PER REVE
RENDVM PATREM. D. ERAS-
MVM EPISCOPVM PLOCENSEM
CORAM LEONE. X. Pon. Max. &
toto collegio Cardinalium. xxvi.
nouēbris Anno Domini.
M. D. xviii.

PELIX ET PACIFICUS pontificatus is
tuus Beatissime pater: ad quietem
& tranquillitatem exemplo ipso cūctis
ēt silentibus christianos inuitans / dei
optimi nutu (qui Ilaya teste princeps
pacis est) effecit: ut Regna omnia: pro-
uincię. potentatus. & uniuersum Christianum Imperi-
um: te luadente: te ueri pastoris officio procurante: pacē
tot seculis optatam sit complexum. Pacem nunciabant
angeli nato saluatore: Pax christianis redditur sancte &
īmaculate electo Leone solo pacis omine xp̄us suos salu-
tabat & transiēs ad patrē unicū pacis donū charissimis
reliq̄t discipulis. Q̄d nihil sine ea tutū in terris: nihil p̄-
ter hanc diis gratū: aut lucundū hominibus esse possit:
¶ Pugnatum est nuper passim inter oēs fere xp̄ianos
eruentissimis bellorū insultibus: & plurimæ Regiones
nephandis exagitatę discordiis martē iplum spirabant:
sine modo ullo: sine ordine (& ut spes erat) multorū si-
ne fine: Nisi Leo de tribu iuda expectatū remediū attu-
lisset: omnia tunc xp̄iano sanguine cōmaduerant. Qui

bus malis cum summa prudentū detestatione magnā
prebuit occasiōē pontificū auctoritas: ut unus ex duci-
bus regni nostri primariis: dum tot cedes in Italia com-
missę indies ad nos perferrentur: ubi plura centena xp̄ia-
norum millia desiderata sunt: suspiria ab ymo ducēs pe-
ctore: compatiens admodū dixerit. Ita ne per pontifices
pascūtur oues xp̄i? & rite quidē. Cnm in sanguinaria ē
lege Moyli: uetuit olim dominus ullo sanguine pollui
deodatum sacerdocium. Parum profecto efficere aut
prodesse pōt uocare alios in thureas: si domi cupiditati-
bus locus est. si cum xp̄ianis grauissimo prouinciarū in-
cēdio decertatur: ut priuatis affectibus pro suorū deside-
rio satisfiat: Hoc inquā unicū fuit pater sancte qđ princi-
pū mentes hucusq; distrahebat: ut ne minimā qđē spē
cōcipere & nullam prorsus fidē his adhibere poterāt: qđ
expeditionē canebant generalē: Habent xp̄iani uires: ha-
bent ingeniū & artes uarias: ad bella infidelibus foelici-
ter inferenda: habēt potentiā nō contēnēdā: quod mul-
ta preclara gesta catholicorum regum demonstrant: ca-
put (ut cū uenia loqui libeat) tanto iam tpe habere non
uidentur: dum priuatis quisq; inittitur: publicis oblitis
aut neglectis: Gessisti & tu bellū in minoribus Iulii san-
ctissimi uices tenens: & quę ad molē tantā attineant no-
sti. Captiuitatē simul nō abs re expertus: ut xp̄i fidelibus
qui per thurchas impios cathenari detinentur iuste cō-
miserari scias & possis. Et qui te per ignē & aquā transi-
re uoluit: in refrigeriū tandē: ut ligares cæteros ac solue-
res induxit. Et ne sceleratis infidelium manibus ligetur:

omnes Christi tua opera arcendum casu illo premonuit.
Clam oē hoīum genus in toto pene orbe terrarū thur-
ci tyrānidem expertum est. cuius potētia nobis tumul-
tuantibus sic hisce annis aucta phibetur: ut cētenas nūc
suas numeret puincias: & urbes eius primariæ millena-
rium excedant: rediit bizātiū victor ex siria ad finē iulii
magno cum triūpho: rebus illic suis bene firmatis: quē-
adm dū milites nri peregrini fatentur: qui pridie ex par-
tibus illis reuersi sunt: Audiuit xpianorū preparationem
quā ipse (ut aiunt) pro ridiculo reputat: sepius ad eos &
alios huius generis dicere solitus: ubi est cruciata ue-
stra? Vbi Papa cum Cesare & regibus? Adiciens insu-
per ad maiore ignominia nostrā: si ipsi tātū uenire diffe-
runt: ego singulos uisitare nō negligam: quod iā in hun-
gariæ: dalmaciæ. & Croaciæ: regnis re ipsa ut est pollici-
tus exequitur: dum mense hoc preterito ferro: sanguine:
& incendiis multum debachatus sit: ut sacra Imperialis
maiestas omnia hæc litteris suis ad me datis abunde de-
scribit: q̄ etiā priuatim sanctitatæ tuę explicabūtur ple-
nius: breui horrenda se patraturum minatur: Et procul
dubio nisi expgiscamur faciet: nōne & hic ī portu Ostiæ
& rathanati effectus promisse uisitationis suæ apparere
incipiunt? Et uelonam sub eo tēpore plus solito mu-
nere studet? Interioribus ē palaciis tanquā pro Cesaris
residencia exornatis: & quadringentis ab extra domibus
pro Curia suę cōseruatione extructis Reuera ista extra-
iocum sunt: Fortis & sapiēs David iter tot erumnas ad-
te clamat: qui regis israel intēde: excita potētiā tuam

ut saluos facias quos inimici sublanarunt: strenuo etiam
actu suo comedatissimum propositum tuę sanctitatis confirmas
qui quantum patriam & republicam adhuc in ephelis ama-
uerit: cogitatus ille cum philisteo immanissimo: amicis di-
suadentibus: & deterrentibus testatur: huius tu sanctorum
rumque patrum uestigia: & Leonis pacifici naturam imita-
tus: pristinum glorię splendorem obnubilare metuens: ere-
xisti animos principum: & uexillo pacis in locum fende-
prolato (dum cuique hosti facillimum fuit dissidentes uin-
cere) ex inimicis unam efficere curasti: ut sic tumetem
beluam communi omnium manu ad interitum usque ferias: Partitur
leo predam ceteris animantibus: & in hominem prostra-
tum pacem gestantem feritate non leuit. Tu itidem saluti-
fero rugitu christianis omnibus nunciasti: ut se futura pre-
de accingant: quos continue paternis hortamentis ad cum
finem animare non desistis: multis nocere uolentibus: y-
ueniam peccati sunt pareis: quo mentes omnium deuinxisti: quod
enim amabilius est miti ac benigno principe? quod ad po-
pulorum tutelam magis opportunum? ¶ Sensit pacificam
& salutarem hanc uocem tuam: prudentissimasque exhor-
tationes serenissimus Rex noster quem nunciis ac litte-
ris plurimis ad pacem eadem quinquennialē: & expeditionem
propositam sepius accersisti: Laudat in primis sanctam &
summe necessariam curam eius ac diligentiam: tantumque
institutum: & agit gratias deo maximo qui hanc tuę san-
ctitati mentem inspirare dignatus est: pro uindicanda salute
& felicitate ueteri nominis christiani. ac eo nunc: ut nunquam
alias magis: in euidentissimo periculo ad ruinam consti-

tuti. Cuius maiestas quia assiduum cum infidelibus bellum sustinet: nihil magis ex animo desiderauit: quod hoc faustissimum tempus futurum: ut omnes principes christiani: uno eodemque consensu: & iunctis simul uiribus: ad redimendum sic periculi antem reipublice christiane bonum statum aliquando consurgerent: hinc est quod iam pridem ad illum tam celebrem: Imperialem Conuentum Augustenem: Oratores suos mittere curauerit: ubi materia eadem una cum legatis dignissimis sanctitatis tuae: & toto statu Imperii: ac regum aliorum nunciis: mature tractabatur: nihil enim negligere uellet rex noster: pro debito optimi principis: quae ad rem hanc fauste & uigilantissime prosequendam: ex quacumque comoditate attinere credit: proposita sunt illis multa ad commune & publicum bonum spectantia: & plura discussa ac conclusa: neque poterint nisi optimum effectus subsequi: ex his quae concordibus animis: in nomine domini: & tuo ac Maximiliani auspicio cepta sunt: Placent maiestati regiae modi omnes de colligenda pecunia: & exercitu scribendo: quos sanctitas tua recto ordine constituit: quibus in conuentu regni proximo cum Consiliariis & tota nobilitate sua praesatis: & ubi opportunum uidebitur moderatis: ac etiam differentiis cum mosko ad tempus sublatis aut compositis: dum alii christiani reges ad ipsam expeditionem parati fuerint: eandem alacri animo regem suscepturum: & munus suum ita obire uelle: ut nemini christiano principi debeat esse posterior: modo saluti publicae post tot iam praefationes: factis succurratur: pro qua ut uerbis utar regis.) & uires omnes: & sanguis

ipm cum uita parata est effundere: ¶ Coluerunt prisci
Aquilam q̄ altissime uolitans quādā haberet cum deo
uicinitatem: lous ē. ales dicta: atq; ideo uenerādā esse
mortalibus Thebani predicabāt: tu qui ne dum uiuen-
tis dei in terris uices geris: sed ipsum deū hoībus repre-
sentas: merito Aquilam. & pullā quē est Cesaris: & can-
didam Regis nostri: sic diuinitati tuę uicinas & coniu-
ctas: utranq; clementia & benignitate paterna cōplecti
debes: si actionem in thureas prosperari cupis: amborū
enim una est mens: unus animus & una fides perhēnis:
Et ne rem tantam: tamq; necessariam: & bene iniciatam
repidius agat tua sanctitas: aut defatigata utcunq; inter-
mittat: hortantur: & filiali affectu cōmonefaciunt: ac per
sacramenta religionis nostrę obtestantur & obsecrant.
¶ Ut sic uerus xp̄i successor: eiusq; ouilis fidus custos re-
putari & credi possis: qui sacratissimo pprii oris eloq;:
uicarioꝝ suorum libratis meritis: Bonitatem cuiusq; uni-
ta hac cura gregis commissi metitur & examinat: bo-
nus (inquit) pastor aīam suam ponit pro ouibus suis.

P A P E R E S P O N S V M .

¶ Ad quę sanctissimus dominus noster multum beni-
gne respondit: laudans deuotionē: & singularē obseruā-
tiam illius Inuictissimi regis ad hanc sanctam sedem: &
presertim nunc in expeditione ipsa cōmuni: pro qua sua
Maieſtas exactissimā facit diligentia: & in conuentu illo
generali Imp̄ii satisfaciēdo xp̄iani regis officio: indefessa

aī lui

animi sui magnitudine: dū assiduū cum infidelibus bellum gerat sollicite institit: ut celerior fieret deliberatorū executio: promittens sua sanctitas ceptam operā suam cōtinuare uelle in excitandis aīs principū: & q̄ utranq̄ aquilam tamq̄ de ecclesia romana benemeritas: cōi gratia & elementia paterna prosequutura sit semper: ut consueuit. Oratoris etiam persona plurimum cōmēdata: suaeq̄ sanctitati dum adhuc in minoribus fuisse gratissima: p̄ cuius honore & cōplacētia multū se propensam obtulit:

REGINE POLONIE COMENDATIO

Hys uerbis (si recte memini) facta.

¶ Serenissima regina Poloniae re Bona & nomine: tanq̄ filia obediens: uestram sanctitatem ut patrem clemētissimum. & patronū domus sue singularē: ac dominū suum colendissimū salutat: cuius benignitati solitae: uni se se cōmēdat. ¶ Ad quae etiam sua sanctitas cū quadā uultus iucunditate humanissime respondit: q̄ optime sit contenta de tam sanctissimo matrimonio: de quo nō possunt nisi optimi fructus prodire. Querens inluper: si optime ualeat: & quae sit heredis desiderati expectatio Oratore ad singula opportune satisfaciente.

ILLVSTRI DOMINO ERASMO ROTHERODAMO
utriusq; litterature principi & Theologorum duci. Iacobus
Spiegel Selestadien Impialis secretarius. S. P. D.

PRO inuictissimo Poloniae rege Sigismundo: q non mul-
tos ante annos & menses maxima uictoria in Hama-
xobitas (quos ipsi Moschos appellant) & Scythas
(quos Tartaros dicunt) positus est. Reuerendissimus.
D. Erasmus utellius episcopus Plocensis. singulari integritate ui-
te. raraq; doctrina. Romanaq; facundia insignis uel eo mihi nomi-
ne precipue colendus. q cognominis. de te perq; egregia frequen-
ter facit mentionem Primam (ut aulicus aulico utar uerbo) audientiam
coram Cesare. sacri Imperii electoribus oibus. & ceteris Germania-
rum principibus. pceribusq; obtinuit. Sic ornare. sic grauter ora-
uit. ut ad intima usq; pccordia auditorum. uehementia sententiarum pene-
trauerit. pluresq; ad fletum concitauit. ei uero docto simul & facu-
do. oes docti & eloquentes palmam tribuunt. Aderant enim uiri non
pauci. tum exquisite docti. tum in iudicando nares emunctissime.
Antistes Tergestinus Peutingerus. Huttenus. Bartholinus Spala-
tinus & Stabius ille in nullo doctrinae genere non uersatus Henri-
cus Stromer medicus. & Laurentius Zochus iuriconsultus Car-
dinalis Maguntini florentissimi principis cancellarius. Igitur fa-
cta mihi primu p ceteris elegantissima huius orationis copia. Quia
digna multorum lectione uisa fuit eruditorum calculo. & ab oibus desi-
derata. imprimendam curavi sub augusto tuo nomine. q oia pietate
sacra iure sibi uendicat. qua haud subdulo supercilio accipere di-
gneris. Non dubito quin ut audientibus lachrimas comouit. ita haec
eadem legentibus magis copiosas excutiet. & in rem christianam pro-
pensiores eorum animos reddet. Valere tecum bene Rhenanum uere bea-
tum cupio. quem animo mecum circumfero. utriq; fila uite quam maxime lon-
genua exopto. ut in dies magis ac magis felicibus auspiciis bone lit-
terae & maxime sacre refloreat Huttenus q nihil est uisus. cecuti-
entibus popularis litterationis admiratoribus. Nemini nihil pepit.
Quem te Frobenio nostro publicandum iterum si tibi uisum fuerit trade-
re uelim. Mittam eius de uita aulica dialogum q primu pdierit in lu-
cem. Vale iterum ex Augusta Vindeliciae pridie kalendas. Septemb. 1529.
Anno post partum uirginis matris. M. D. XVIII.

ORATIO AVGVSTAE HABITA PER

eundem plocen. antistitem in conuentu Imperiali co-
ram Maximiliano Cesare & omnibus sacri Impii
electoribus plurimisque Germaniæ principibus
die Veneris. xx. Augusti An-
no. Domini. M. D. xviii.

ENIMVS A Rege nostro sacratissi-
me Imperator ad hunc celeberrimum
Conuentū. quē solita uigilātia tua pro
salute Christiani status Equē comēda-
te ut opportune. hoc loco. & ipe iſtitue-
re curasti. Acturi. Maiestatis. Regiæ. &
amplissimorū eius dominiorū. noie quæ ad sanctā expe-
ditionē gñalem. contra immanissimos Thurcas. toties p-
positā cōmode attinebunt. ¶ Quantū uero necessarię
sint. simulq; cum uita cūm nostriū desideratissimæ ppa-
rationes istę. Christianorū coadunatis uiribus. hostis au-
ctā potētia testatur. lā annos circiter septuagīta post in-
felicē & calamitosam. Bisantii captionē. q̄ patulā ad nos
hostibus ianuā p̄buit. nihil aliud audimus. q̄ clades atq;
excidia cōtinua Christianorū a Thurcis. Et dū oēs ad re-
sistendū. ut par esset. cōsurgere negligimus. Tot princi-
pes. cū subditis suis. tot Reges cū eorū populis. Tot dēi
q; Regna ditissima. cū magna iniuria religionis nr̄e. &
maxima indignitate Christiani Impii. miserabiliter dele-
ta sunt. Quæ singillatim enumerare. dolor pfecto me-
tore plenus p̄hibet. Quādoquidē neq; ea me referre.

neq; uos audire. siccis oculis liceret. Capita utcumq; de-
cerpam. Nōne uidemus Asiam uniuersam, quę e tribus
orbis triangulis maior est. hiis & aliis infidelibus occu-
patā? Affricā fere totā. ipiis ac sceleratis eorū manibus.
desolatā? Europe magnā partē. tot incēdiis. & assiduis
uastatiōibus. debilitatā; & hucusq; dormitauimus. Sed
neq; his cōtentus hostis. ut forcior fieret Egypti & Sy-
rię regē. quē Solthanū dicūt: aggressus supauit: Fortius
q; Syrię & Egypti: ea uictoria (Sed & Ierosolimę nr̄is
nr̄e ubi salus orta est) unicū se dominū cōstituit. Et al-
tero fere ipio. longe ante formidabilē potētā suā; auxit.
Nos uero torpemus. & bellis itestinis: plus isolēter q̄ ne-
cessario exagitati. gladiis nr̄is: domesticos fidei: aut poti-
us nos ipos: detestāda malignitate cōfodimus. nec pphe-
tę sapiētis uerba: quę aduersus nos tanq̄ Ethnicos cla-
mitāt attēduntur. dignaq; facinori supplicia annūtiāt:
Ipsi (inqt) cōtra sanguinē suū insidiātur: & infra. Ego ue-
ro: dū eis repentina ingruerit calamitas: nō exaudiā. Pa-
rat nūc in xp̄ianos terra maricq; arma sua. instat Turcha-
rū framea capiti & collis nr̄is. & adhuc oscitamus: uixq;
ad pacē mutuo amplectendā: tanta periculi magnitudi-
ne urgente. mentes cōponere uolumus. Leone sanctissi-
mo id dies noctesq; curante. hortatur nos hostis. excitat
a somno. Cōmonefacit desides. Forpentes terret: dū iā
pridē ad hostia Tiberina: nūc uero ante paucos mēses
circum Rathanati moenia. & hisce iā diebus: dū hic agi-
mus. iteq; ad Ostiæ portus: ferro & sanguine debacha-
tus sit. Nos tū satis sic uolentibus oīa hęc quę ultimū

omnibus exitiū minantur ridiculū putamus: ut iā illud
diui Petri naufragantis: dū sibi in fluctibus dexterā dari
poposcit & meruit: dicere libeat. Salua nos dñe: pimus.
¶ Collegerat similē cōuentū se. re. charissimus genitor
tuus post ī speratā Carniolę suę depopulationē: Multa
illie in eam sententiā a uiris doctissimis declamata sunt:
Multa etiā Prophetico quodā spiritu prædicta: nisi tūc
instātibz: & euidentissimis periculis: aliter p̄uisum fuisset.
Quæ oīa flebilis tandē effectus cōpleuit. Cum nul
la consulta inuicē: & constituta nulla: suo ordine ut ne
cessitas postulabat: debitæ executioni mandarentur. Et
oīs rei benegerendæ cōmoditas: simul eum tpe amissa
fuit turpiter: aut neglecta. Nunc itez Cęsar iuictissime:
pro dignitate & debito tuo cōuentū hunc bono ceptū
omine: diligenter proseq̄ris: ut labēti reipub. Christianæ
efficaci opera subuenire possis. Et iuste eadē: sic enī chri
stianorū Impator: repariter constabis & nomine: dū hii
qui tuo sunt Impio: a Cęsare suos adiuti fuerint & defen
si. Quā equidē deliberationē: multo iam tpe: pro cōna
ta aī tui magnitudine conceperas. Qui annis his proxi
mis: tres christianos Reges potētissimos: in Austrię tuę
urbe primaria: tum splendide: tū honorifice tecū habue
ris: foedereq; simul imaculata fide p̄cusso: plura cum eis
in rem Christianam: mutuis tractasti consiliis. Quod
reuera pro singulari gloria tua: omnium ora passim
predicare non desistent: pluresq; adamantinis scriptis
perpetuare curabunt. Neq; enim parens tuus: neq;
Cęsares alii: tantum actum: triumphis Octauii merito:

equandū: pro suo unq̄ desiderio efficere poterant. Omit
to nūc chateruā imēlam uictoriarū tuarū. quæ tibi sem
per optatis ubiq̄ successibus respondebat. ut quilibet
bonæ mentis. metiri ex his possit: quæ & quanta. in ar
bitrio & moderatione tua cōsistant. Quin & luce sit cla
rius. plus ornāmēti Impio. tua prudentia & felicitate al
latū esse: q̄ tibi Impii Maiestate. Atq̄ ideo p̄ patriæ. a to
ta Germanica natione (q̄ sub celo maior est) merito ap
pellaris. ybus immorari ut uolui. t̄pis uetat angustias
dū ista uulgata iam sint: & toti mūdo notissima: Tu de
inde tua sponte & uirtute. Regūq̄ illorū hortamētis in
citatus. non mō in optimū propositū. & tua amplitudi
ne dignū. deuenisse phiberis: Sed ultro etiā. totius belli
gerendi p̄gressum. rationes. ordinē. & modū. concinē de
scribere curasti. Tāta pieia Rei militaris. tantoq̄ studio:
& oīum digna cōsideratione: ut facile appareat. inuētio
ne hac tua. nedū Impatoris summi. Sed excellentissimi
quoq̄ armorū ducis. & animū fortē. & cōsiliū circumspe
ctissimū non deesse. ¶ Habet rē hanc eordi. equa lance.
Sedes sancta. Religiois nr̄e. caput & magistra: q̄ tot an
norū conciliū. feliciter cōtinuās: singulares & urgentissi
mas admonitiones. q̄libet sessione. ad hunc effectū insti
tuere solebat. Vbi etiam Ihurcarū tela pectoribus suis
infixa. Episcopi declamātes. c̄stēdere uili sunt. ut nō uer
bis tantū. sed rebus & sanguine ipso. pungerēt legnicē
nostrā: & deiectos christianorū aīos. quātū possent cri
gerent: Cuius nauicule gubernator. uerū se Leonē i his
prestat: q̄ppe qui salutiferos rugitus: & uigilatissimas co

gitationes suas: Sūmoq; & uero pastore dignas: ad hoc unū cōuertit: ut cōmuni potentia: tantis piculis: ultimū iam iteritū secū ferētib; quātocius succurratur. Que oīa dignissimi hii legati. Sanctitatis sue. magis abunde explicarunt. R. ecce gubernabāt populū dei. Moyses & Aaron. David & Nathan: Pluresq; Romani pontifices: cū Impatoribus christianis: iuncta simul grā. utraq; potestas: Binū nobis reliq; gladiū. trāsiturus ad patrē. Saluatot nr̄: Bina coluerunt elementa Perse. Ignē & aquā: Duobus & nos saluamur. fide & ope. Curabis & tu Cesar inclite. cū Leone sanctissimo: utroq; iūcto gladio: eripere de faucibus inimicorum: & tot calamitatibus. oues xp̄i: Inconfutile enim tunicā suā rēpresentatis: q̄ sub hoc tpe ur̄o. non absre profecto inuēta est. Adhibebit ignē orōnis. & spiritū fortitudinis benedictū sacerdotiū: neq; spensa deerit. Tu aquā nō gelidā: sed feruētissime defensionis. cū regibus xp̄ianis. indefesse suggeres: fidēq; nostrā & spē oīum: ope adimplebis. ut a ferocitate Turchi. salui simus. unica nāq; est gloria. penates nr̄os. & Religionē in qua nati sumus tueri & defendere: pro q̄ iā. omnes maiores tui. tot Reges & Cesares. sanctorū nōnulli Catholico ascripti: felices & candidissimę atq; plura bella in europa & asia. gloriose susceperūt. Qui semp magnanimitate ingenita. aliena q̄rere. nō sua amittere didicerāt: Gignit nos natura misere. uiuimus demū tot onustis curis. Et tanq̄ flos cito arefcimus. decidimus tādē & morimur: Solus is diu uiuere phibetur: qui dū uita excesserit: perpetuā sui nominis. bene gestis aut factis. me

moriā ppagauerit. Quo fit. ut adsimus abentes. mor-
tūq; uiuamus. Tertiū fuit adagiū apud ueteres pulchrū
mori. decorat uitā. Qd plurimi ut patriā cōseruassent:
corpus. simul & aīam deuouētes: uiuis effectibus com-
probarunt. Tu itidē sacratissime Impator. ut tui secretio-
res referunt priora de xp̄iano statu secū repetens: & futu-
ra ante oculos ponēs. mētē ut sit liberiore dicere soles:
nullum mortis genus te gratius excipere uelle. q̄ quod
in castris militibus: cōtra infideles: ad uirētes capos fa-
liciter eueniret. O uirtus aī comēdatissima: sic corporis
robori tanti principis insita & cōiuncta. Nō hoīs profe-
cto deliberatio ista est: sed numinis uox quādā: & solo
digna Cæsare: dū nō lectū Eburneū. Nō sericeū pului-
nar. Nō auratū cubiculū. sed prata uirentia. & fenū ru-
sticū pro delitiis regalibus exposcas: ut debito Impialit
quo totæ xp̄ianitati teneris: ingenue satisfacias: pro quo
tibi oēs: mētē sanā in corpore sano: uitæq; diuturnitatē
precabuntur. Et ut in hoc tā g'oriosissimo pposito: aīo
incōcussio persistas: erectis in coelū palmis. attentius ora-
bunt. ¶ Sed iā factis res aggrediēda foret. constantiq;
pectore: sine oī ulteriore cunctatione psequēda: post tot
cōcilia & decreta multa. Post tot conuentus & exhorta-
tiones uarias: post tot instructiones & tractatus pluri-
mos: armis tandem non argumentis opus est. Iā enim
de his tam crebris. sed uanis aut nullis cōsultationibus
& preparamentis nostris (ut quidam Mediolanēlis ex
Turcia profugus nuper in cōspectu regis nostri retulit)
sepius dicit Thureus. admodum sublanantis. consulant
xp̄iani

xpiani consulant. & ego facia. quod re ipsa. & stupendis
indies uictoriis demōstrat. Nos si ueri xpiani sumus. quē
admodū Thureus in dedecus potius nostrū affirmat.
Christi fidē. ad sanguinē usq. mente intrepida. nō osten-
tatione solum. sed affectibus sinceris obseruare. tueri. &
quātū in nobis est manutenerē debemus. Quo ad usq.
uita nra: christiano aduersabitur nomini? ut q. xpm imi-
tari. p. xpo nos opponere Religiois uinculo arctamur:
Contra eius legē. Cōtra oues suas. Cōtra ipsum xpm.
ignauia. arrogantia. & excessibus nostris. in celū usq. cū
gigantibus. letiferas sagittas. impudēter dirigimus: De lo-
cis certamus. publica negligētes. Hostis uero nos. & no-
stra oīa ac loca simul. deglutire cōtendit. Vnū hoc cōcla-
matū est Turcas cōsiliis q. buscunq. nō cōuertemus: si
armis nō uincemus: q. diuini uerbi Cōcionatoribus elu-
cidanda relinquo. Quādoquidē multa nūc est messis.
& oparii multi. ¶ Neq. id deterreat: q. tā longo tpe: oriē-
tali impio. hostis crudelitas potita sit & desidia nra. eius
potentia sic increuerit: ut firmata esse uideatur Ad occa-
lum intueri uolenti. possibilis oīa & facillima cōperiet:
Cū Sarracenorū imanitas. Granatā & magnā hispanie
partē. supra septingentos annos. hereditario admodū iu-
re possederit. At ferdinandi Regis uictoriosissimi cōstā-
tia: Reginæq. Elizabeth deuotione: & suorū fortitudi-
ne: paucis annis. nedū recuperata sunt oīa: sed tota infi-
deliū potentia: nō a regni solū finibus abacta est. Verū
ad usq. inferiora mauritanæ littora: cū perhēni illius Re-
gis gloria eiecta. Ille uero propriis tantū uiribus: & uni-

6

ca suorū manu strenue hæc gessit. Tu cōmune bellū pa-
ras: & generalē (ut aiunt) expeditionē: tua opera, cōsilio:
& auspiciis, & egūq; oīum assensu: & horum prudētissi-
morū principū cōsilio (qui tuo lateri tanq̄ ualidissimæ
rolūne adherēt) instituere debes. Quis oro: tot Regi-
bus & Principibus: tanq̄ numerosæ multitudini: resiste-
re poterit: dū & pacē exulātē multisq; ante seculis: inter
Christianos desideratā: nunc iā comodissime pro tui &
Leonis aī satisfactioe restitutā uides: & nouo quoddā
quinquēnali foedere: cū oīum qui bonę uoluntatis sunt
gratitudine: firmatā intueris: ut nihil sit amplius: qđ ad
rem propositā. foeliciter gerēdā desit: aut qđ impedire pos-
sit. ¶ Non deerit uotis tuis: & Leonis sanctissi. Serenissi-
mus Rex n̄r cū oībus dominiis suis: & tota illa Septē-
trionis ora: mō bellis aliis qbus continuo ipetitur: finē
optatū iponere possit. Quos uero hostes regnū nostrū
habeat: & qbus difficultatibus. Rex ille bellicosissimus
detēatur: paucissimis explicabo: ne piis auribus fastidii
prebeā offendiculū. Notū est hac ætate n̄ra: Sigismūdi
nomē celebre: longe lateq; plurimis uictoriis: fama re-
fertissima puolante. Nolo nūc Genealogiā & ortū claris-
simi regis. texere: quę tuę celsitudini: & his oībus satis co-
gnita esse debent: Casimirea domus est: q̄ regnare semp̄
didicit: & uincere: p̄sentiā matura pulchritudine: & a pe-
tū iueūdissimo decorā: tu nostrū: ita ex oī parte cōpositā:
procereq; grauitati cōiunctā: ut ad Maiestātē ipsam: nat̄
ta esse uideatur. Hic auito paternoq; & fratrū regno: se-
natu uocante succedens: bello fortissimū. pace uero splē

fidissimū: se prestitit: & reddit. Quippe qui inēparabi-
 li iusticia: clementia. & liberalitate: sic apud suos oēs cha-
 rus est: sic eorū affectus: & grates: & mansuetudine: ac mo-
 destissimis legibus: in se deuinxit: ut iter tot bellorū tu-
 multus: nō qđ ex ueteri instituto solitū ē. sed qđ Rex ipse
 p̄cipit: aut nutu solo designat: illico a suis oībus: cū sum-
 ma aī alacritate pficitur. Quę profecto suprema laus re-
 gū est: dū quisq; subiectionis suę debitū: amore illectus
 non timore p̄cussus: serena fronte & libera exegitur: idq;
 efficit: ut dū Scythæ fugaces (quos nostri Tartaros uo-
 cāt) subito interdū & īperate: fines n̄ros irruāt: mox no-
 bilitas e centro regni primaria: benignitati principis sa-
 tisfaciens: uitā propriā & salutē. mera ipsorum uirtute:
 deuouere: & in media usq; hostiū agmina. obicere non
 metuat: spem reponēs firmissimā. in optimi regis muni-
 ficentia: qui benemerita cuiusq; dignis prœmiis excitare
 cōsuevit. ¶ Urgetur nāq; multis hostibus regnū illud
 amplissimū: tribus a parte una. Scytharū ducibus potē-
 tissimis. multa Centena millia bellatorū. in statione cā-
 pestri secū ducētib; q; se etiā Cēsares dicūt: uno Theo-
 dosiæ propinquo. post Boristenē. ad latus maris ponti-
 ci: in Taurica residente: alter circū Ianaym. & paludem
 Meotidē. loca tenet: & is in manibus regis ē: Tertii sunt
 remotiores. Asiatici: uastissimā incolentes solitudinem.
 & latissimos: tenētes cāpos: hii oēs repētinis incursioni-
 bus. Regnū dep̄dari. & cōtinue defatigare nō cessant: fa-
 me. sitim. estū. & algore ac oēm inediā cōtemnentes: Sē

pitus etiã turchis iuncti. Qui monoeastũ & Licostomũ
occuparũt. maiora & horrẽda dãna nr̃is inferũt: turcha
rũ enim nutu. Scythe oẽs dependent. dũ eadẽ Secta sit.
Machometricis simul erroribus iplicata. E qbus plane
deprehẽdi potest. facilius Catulos a maternis uberibus
q̃ tartharos a turchorũ assistẽtia. diuelli posse. Qui nũc
etiã cõtra regẽ Persarũ. optatas uiginti millum Equitũ.
suppetias tulerunt. de his Rex nr̃ multas & insignes re-
portauit uictorias: ut arces & loca regni mũitissima ostẽ-
dunt. Quæ pacis tpe. pro sui nominis imortalitate. or-
natissime restaurat. Vbi Scytharũ cathenate acies. Late-
ricio in muris. erigẽdis certamine. quotidie cõgredi uidẽ-
tur. Est & alter hostis. nõ minor. ad rigẽtẽ Arcton. citra
mare glaciale cõsistens. Roxolanorũ dux: quẽ nos Mos-
cum dicimus: sola pfidia & detestãdo scismate. famosus.
Is partẽ regni Lithuanorũ uidelicet prouinciã. magno
etiã bellorũ motu. turbat indies. Sed & hunc Rex nr̃
patrocinate iustitia. fudit sepius. eiusq; potentiã. trigin-
ta millibus in loco cæsis. profligauit: q̃ plurimis primori-
bus ad uincula coniectis: qui in oĩbus Lithuaniae castris.
arctissima detinentur custodia. Multis etiã aliis capti-
uorũ millibus. per uniuersum. fere orbem uariis Chri-
stianorum principibus. Mancipiorum loco dono datis.
¶ Iamq; cruentum hoc bellũ. decẽnium superauit dũ
sin. qui eas discordias seminent. cõcitent. & turpiter ale-
re non uerentur. Sed proh dolor. non pudet etiã Re-
ligionis professores: tantorũ malorũ auctores. & laces:

esse: qui litteris & nunciis. ad eam rem fouendā. magisq;
irritandā. terra & mari: sursum ac deorsum cursitant: ut
Reges & principes. alioquin forte quieturos. ad pugnā
inflāment. Salutis insigne: & candidā inocentie uestem
deferunt: tanq̄ pacis amatores: & fratrum perniciē sitiūt:
bellorumq; fomitē: & totam causam prestant. hii sunt: q;
loquūtur pacē cum proximo suo mala autē in cordibus
eorum. Sed reuera deus fucis non illuditur. Breui nanq;
eis secūdū nequitia adinventionū ipsorū retribuet. Tuæ
uero sacratissime integritatis studiū erga se: & statū suū
pacandū cognitū habet Rex nr̄: pro qua beniuolentia:
te ut parentē alterū: obseruat: ueneratur: & colit: uelleq;
uicissim eius maiestātē oī opera & facultate eniti: ut qua
cunq; occasione: & modis. tuæ celsitudini mutuo gratifi
cari. & eque fraternū officiū prestare possit. ¶ Et ut fi
nem dictis iponam: his hostibus & qdē assiduis. Regnū
nostrum: a tricētis pene annis premitur. Verū suo ere tā
tū: suo milite: & maximis laboribus: totā hanc belli mo
lem sustinuit: nemine Christianorū Principū suffragan
te. Spe alebatur continua: & nudis semper pollicitatio
nibus detinebamur: sumptibus & humeris nostris uici
na hucusq; oia fouebamus: ut iam tanq̄ defessi & im
becilles: a maioribus impensis continere nos possemus:
& deberemus merito. Nunc tamē ut priuatos affectus:
publica uincat utilitas. Expeditionē hanc generalem cō
mendat summopere. & approbat: serenissimus Rex no
ster. Laudat modū de colligendo neruo bellico: & exerc

titu congregando. Quem sanctissimus dominus noster & tuæ celsitudinis providentia constituit. Aliique Reges & Principes Christiani proponunt. Sed neque de eo pronunt Maiestatem Regiam cum senatu & subditis suis: quæque decernere potuisse: inter domesticas difficultates: & bellicam occupationem: cum ea quam memini hostilitate: quibus aliqua ex parte: utcumque compositis: & deliberatione huius dignissimi conventus procedente: mox Maiestatem suam & de colligendo numero: & describendo milite: in regno & dominiis suis: itidem constituere uelle. Nec pretermittam quicquam: quæ uires eius: ac Regni: & dominiorum suorum ferre poterint. Et quæ ad tam sanctum: diuque desideratum opus pertinebunt: dummodo aliquando cum effectu aliquorum Christianorum salutem consulatur: pro qua ut uerbis utar regis: & thesauros omnes: & sanguinem ipsum cum uita: effundere parata est. ¶ Perge igitur quo cepisti: sacratissime Imperator: & tot ac tantis gloriosissimis triumphis tuis: unicuique hunc: qui cunctos alios superabit: apponere contende ut utriusque Impii habenas. Christiani omnes: te moderantem aspiciant: & letentur. Vinctes proculdubio in signo crucis: hostes teterrimos. profligabis cum tanto apparatu & cunctis potentia. Turcas impios: exterminabis cum Leone sanctissimo & tot Regibus spurcissimos infideles: & ad ultimos usque fines terrarum tanquam Christo alienos propulabis: ut qui te Augustum in Augusta tua: & mense hoc Augusti: Augustæ comperimus: post multas de infidelibus partas uictorias: Machometique deleti nomine.

12
Augustissimum tandem uideamus. Iter autem parabit
& diriget dominus: cuius res agitur. Carmine Propheti
co attestante. Reuela domino uiam tuam: & spera in
eo: & ipse faciet.

FINIS.

Assistebant eidem magnifici duo alii oratores:
D. Raphael castellanus lendensis & Bo-
guslaus lituaniae marschalcus.

Aderant in hoc conuentu tres Reuerendis. D. Cardi-
nales: Caietanus: Gurcensis: & Maguntinus. Plu-
resq; Regum Oratores: & omnes faere Ger-
maniae Duces: cum magna parte Episco-
porum & nobilitatis suae primarię.
Qualis in Imperio supra tri-
ginta annos uisus
non est.

Impressum Romae per Iacobum Mazo-
chium Anno domini. M. cccc. xix.
die. xxvii. Mensis Ianuarii

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

F I N I S

Faint, illegible text in the middle section of the page.

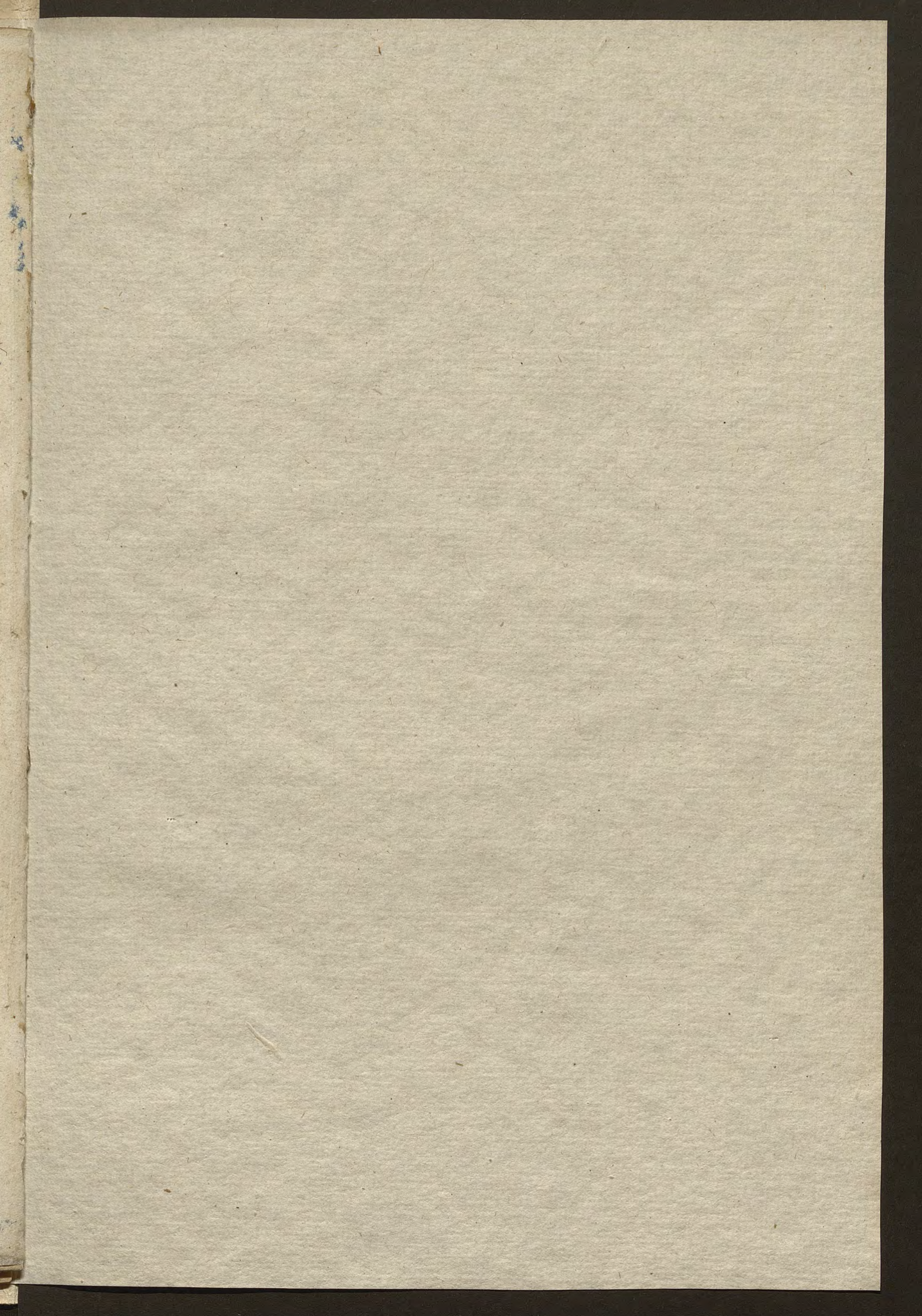
Faint, illegible text in the lower middle section of the page.

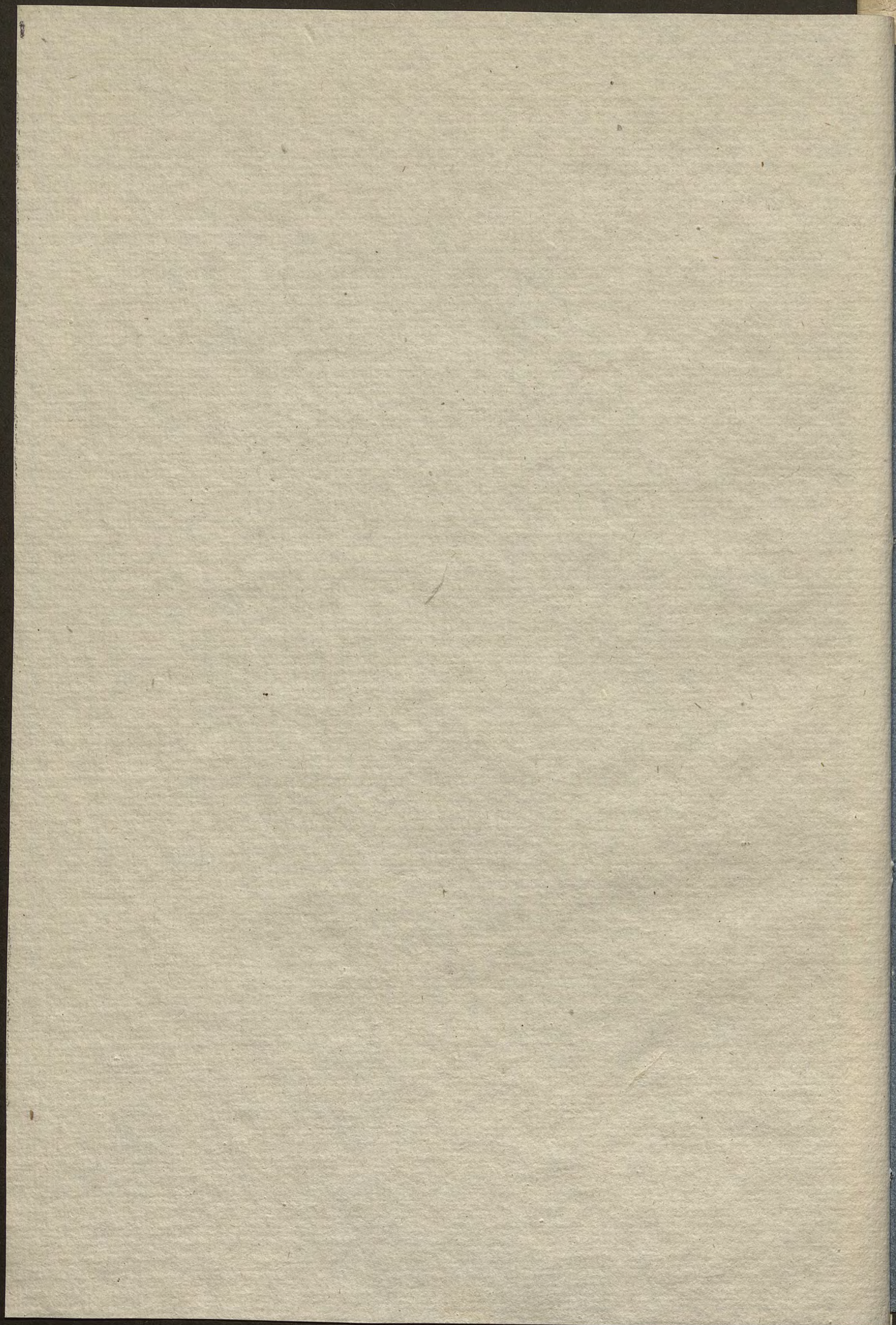
BIBLIOTHECA

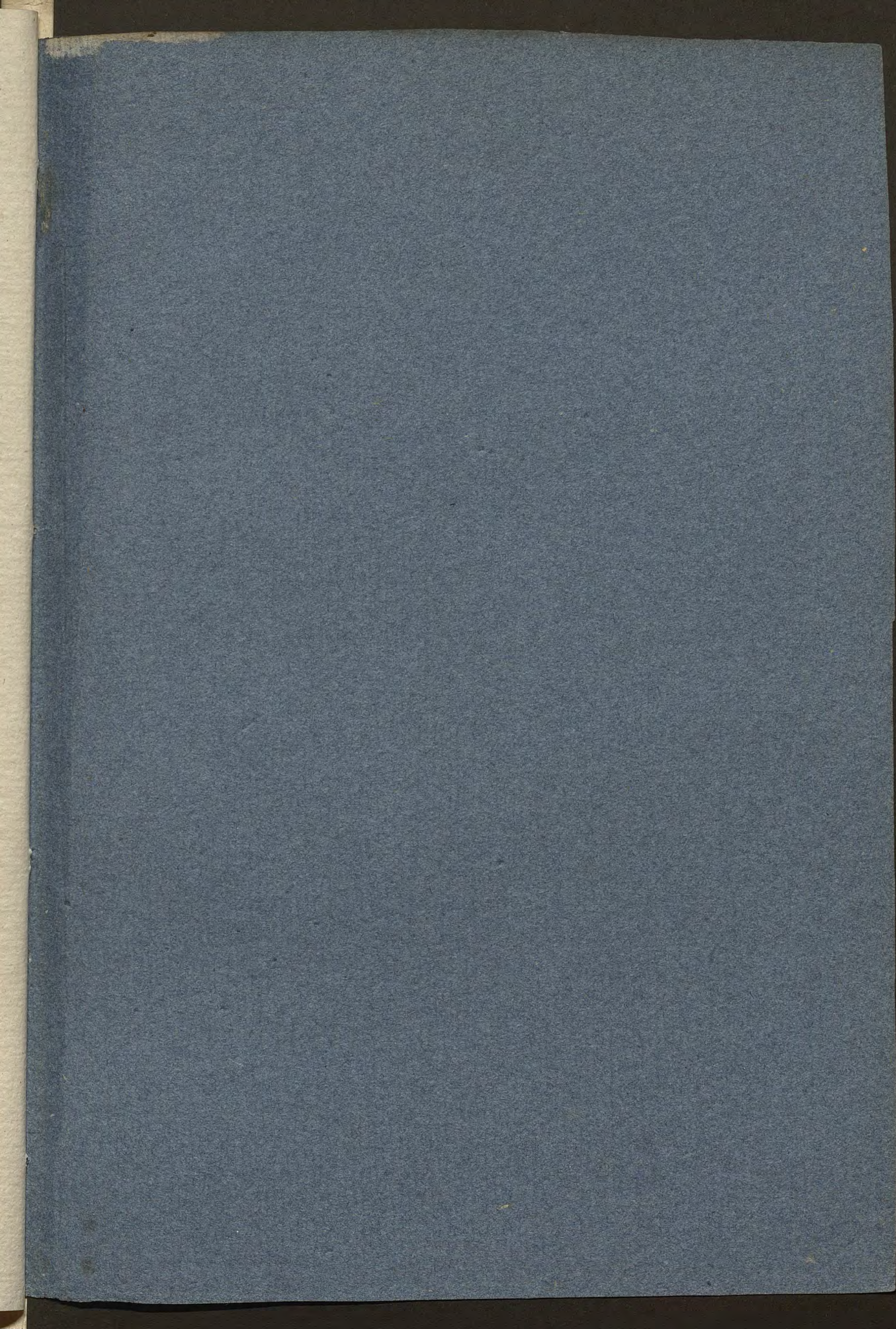

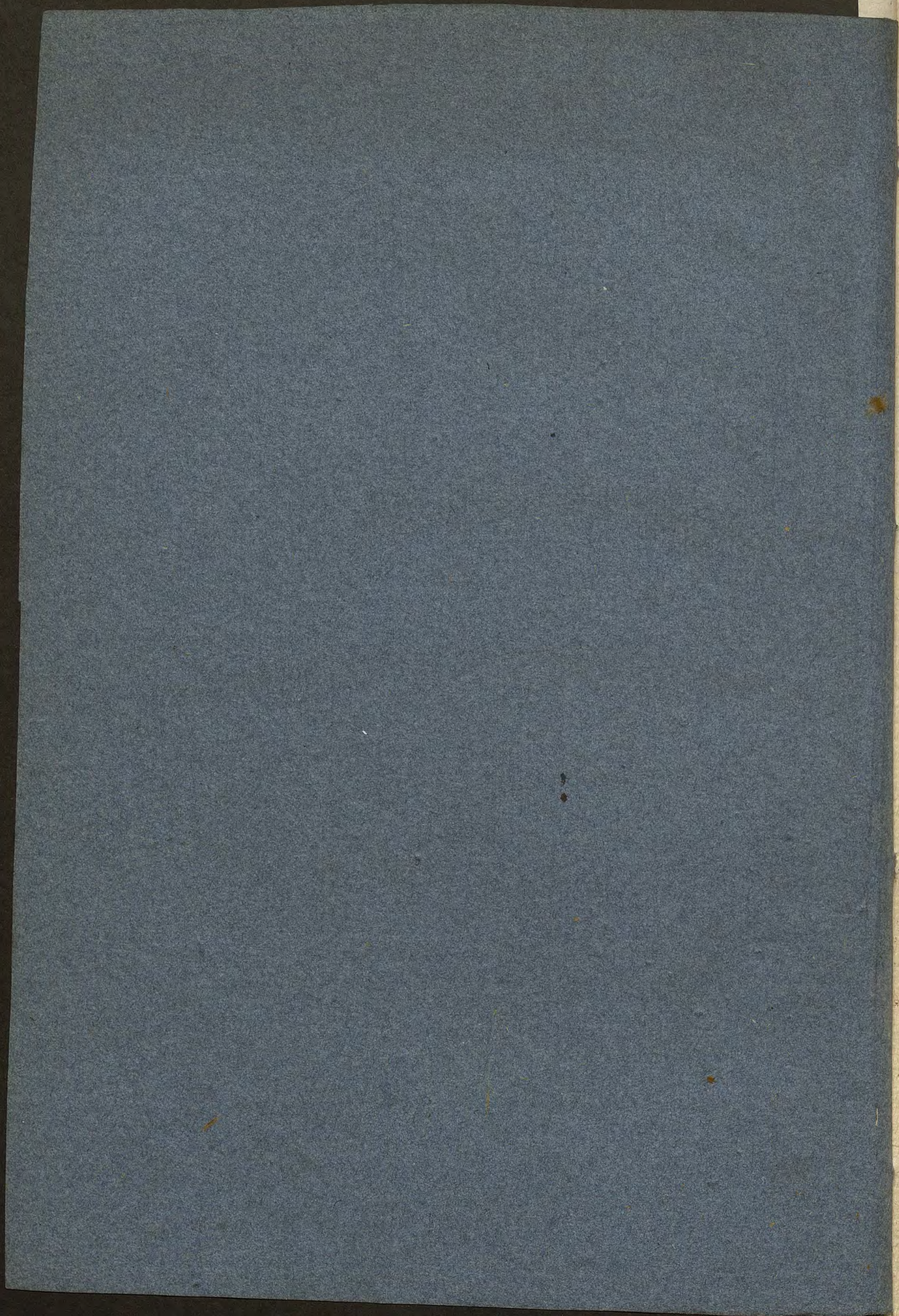
Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

XVII 4. 41. W.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0041749

